

REPORTAGE EEN NIEUW THEATER IN DE BIJLMER

Misschien een beetje een rare mix

In de Amsterdamse wijk de Bijlmer wordt vanavond het Parktheater geopend. Op verzoek van de basis, niet van bestuurders. 'Vergis je niet. Dit is het stadsdeel waar misschien wel het meest aan cultuur wordt gedaan.'

Door Rob Gollin

Vrijdag 23 oktober komt Jan Akkerman langs, gewezen beste gitarist ter wereld. Maar hij speelt wel met Fabio Nahar, bekende bassist uit de buurt.

Donderdag 26 november staan De Aischylomonologen op het programma, over de naderende dood, met elke keer als verrassing welke acteurs en bekende Nederlanders op het podium zullen staan. Maar deze keer wordt getracht de komst van de vorig jaar afgezwaaide Journaalpresentator Noraly Beyer veilig te stellen.

'Het is een boeiende zoektocht, de eerste maanden.' Het kantoor van Estimote Convallius (Paramaribo, 1954) biedt vrij zicht op het Bijlmerpark in wording. Hier, aan de rand van het Anton de Komplein, heeft een nieuwe poging bewoners aan hun door een reeks schietpartijen geplaaide wijk te binden gestalte gekregen in de vorm van een heus theater met maximaal 270 zitplaatsen. Vanavond komt minister Plasterk het officieel openen. Maar de directeur van het Bijlmer Parktheater, sinds enkele maanden in functie, houdt graag wat afstand tot begrippen als binding en sociale cohesie. 'Dat beland je zo snel in de hoek van het welzijn.'

Hier zet op de eerste plaats cultuur de toon. 'We gaan kunst aanbieden die raakt, ontregelt en de nieuwsgierigheid prikkelt. Maar wij gaan niet doen wat ook al in Frascati en de Meervaart gebeurt, het zal op het eerste gezicht misschien een beetje een rare mix zijn. Amateurgezelschappen, maar ook de kleine producties van de grote toneelhuizen. Muziek, film, stand-up comedy. Veelzijdigheid

is ons profiel.' En daarbij mag je de op dit terrein toch al niet zo verwende bewoners van Zuidoost soms best herkennen en houvast aanbieden; vandaar Nahar en Beyer.

Convallius weet dat cultuur op deze plek al snel een sociale lading krijgt. Daar is weinig op tegen: ze sprekt over 'een missie', over 'het tonen van diversiteit' en 'het creëren van mogelijkheden voor ontmoetingen'. Een door professionele regisseurs begeleidde voorstelling van leerlingen van de Jeugdtheaterschool Zuidoost illustreert 's avonds de meerkantige bedoelingen. De makers van de acteurs in wording piepen op de nieuwe voor, ze blikken onbevreesd de volle zaal in, de korte dialogen zitten vol straattaal. *Home-run - catch me if u can* is gewijd aan het thema kindermishandeling. Tussen dans, liedjes en sketches komt de ongemakkelijke statistiek voorbij. Na allop is er discussie. Convallius: 'Dit past perfect in het programma: cultuur en bewustwording, hand in hand.' Dat een theatergezelschap al interesse voor een van de jonge acteurs heeft getoond, is natuurlijk mooi meegenomen.

De situatie in Zuidoost voor het nieuwe gebouw: wie wat aan theater deed, was aangewezen op buurten of scholen, met gebrekkige geluid- en lichtinstallaties, en publiek dat tussen elkaars hoofden naar de voorstellingen zat te turen.

'Vergis je niet,' zegt Convallius, 'dit is het stadsdeel waar misschien wel het meest aan cultuur wordt gedaan. Maar het speelt zich af vooral in de huiskamers en de garages. De verschillende etnische groepen zijn elkaar kwaliteits niet.

Het Bijlmer Parktheater, bekendtoont ze, is dan ook geen bedenksel van bestuurders die er goede sier mee willen maken. Het kwam van onderop. De huurders zitten er niet voor niets. Het aantal activiteiten van haar eigen Kraker Theater, onder meer de organisator van het Black Magic Women Festival, was de afgelopen jaren verviervoudigd; het werd steeds moeilijker om locaties te vinden. De Jeugdtheaterschool in Zuidoost repeteerde op wel twintig verschillende plekken, en moest voor optredens uitwijken naar De Krakeling in de binnetraan. Circus Elieboog zat al jaren in een tijdelijke dependance. De in 2003 opgerichte Theaterverplekplaats, die amateurgroepen begeleidt, was ook op zoek naar een vaste plek voor de eigen producties.

Convallius: 'Toen wij ons enkele jaren geleden meldden met ons initiatief bij het stadsdeel, bleek men daar in het kader van de sociale vernieuwing bezig met huisvesting voor maatschappelijke groeperingen. Dat kwam natuurlijk goed uit.' Inmiddels heeft zich een vijfdie huurder aangesloten, de 5 o'clock class van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten die jonge danstalenten wil voorbereiden op een gespecialiseerde hbo-opleiding.

De directeur gelooft niet dat haar theater en het nog te realiseren uitgaanscentrum Getz aan de ArenA-boulevard elkaar in de weg zullen zitten. 'Wat daar gaat gebeuren, richt zich veel meer op de hele stad en zelfs daarbuiten. Ik denk dat we juist kunnen samenwerken.'

Het gebouw aan de rand van het Bijlmerpark heeft 7,5 miljoen euro ge-

Home-run - catch me if u can, een door professionele regisseurs begeleidde voorstelling van leerlingen van de Jeugdtheaterschool Zuidoost, in het Bijlmer Parktheater. Foto's Joost van den Broek/de Volkskrant

kosten is neergezet met bijdragen van onder meer het stadsdeel en de gemeente Amsterdam. De Europese Unie kwam met subsidie onder voorwaarde dat er sprake was van economische meerwaarde. Die is er in de vorm van enkele arbeidsplaatsen en tientallen stageplekken. Bovendien is er een verplichting talenten te blijven volgen.

Niet iedereen kreeg de handen op elkaar. De Amsterdamse kunstraad adviseerde negatief op een aanvraag van 75 duizend euro als bijdrage in de exploitatie. De inkomsten uit de verhuur zouden te gering zijn. En: de begroting doet niet vermoeden dat het nieuwe theater zal bruisen van activiteit.

Ook de roerlating zat de raad niet lekker. 'Het gaat niet aan dat op het niveau van een stadsdeel wordt besloten over de bouw van accommodaties, terwijl de rekening bij de centrale stad wordt geleid.'

Toen de stichting Bijlmer Parktheater in juni een eerste begroting presenteerde, waarin een gat van 4,2 ton gaapte, bekeelde het enthousiasme in de stadsdeelraad enigszins. Fractie-leider Henk de Boer van het CDA, wel voorstander van de komst van een theater, is nog altijd niet gerust op een goede afloop. 'Ik vrees een scenario als met het Kras-gebouw in de Bijlmer. Dat is als kunstvermeergebouw ook met Europees geld neergezet. Maar om de tekorten te dekken werden de huren ogggeschroefd. Dat konden de beoogde organisaties niet betalen. Het pand kwam al snel leeg te staan.' Hij ziet nog een obstakel: het theaterpubliek moet eerst langs een noodplan voor verslaanderen. Dat lijkt niet bevorderlijk. Het imago van de Bijlmer is al niet zo best.

'Het is speciaal' waaraan stadsdeelvoorzitter Elvira Sweet (DvdA) een broertje dood heeft. 'Hier zitten orga-

nisaties die hun sporen hebben verdedigd. Ik ben er trots op dat ze erin zijn geslaagd in deze slechte tijden iets prachtigs op te bouwen.' Dat in Zuidoost een theater thuishoort, is niet meer dan vanzelfsprekend, vindt ze. 'Er waren 80 duizend mensen in deze buurt. Dit is maatje Hilversum.'

De van Kunastraat toonde met de sneer naar het stadsdeel volgens haar aan niet goed geïnformeerd te zijn. 'Als Jörgen Raymann hier staat of het Black Magic Women Festival wordt gehouden, komt er ook publiek op af uit andere delen van Amsterdam. Maar de raad oriënteert zich zoals wel vaker alleen op het centrum en Oud Zuid.'

De actuele balans inmiddels: met bijdragen van het stadsdeel, het VSB Fonds, de Rabobank en woningcorporatie Ymere is het gat gedicht en de inrichting bestosigd. 'Mere draagt de eerste vijf jaar bij aan het beheer. Een

woordvoester zegt dat de corporatie graag investeert in leefbaarheid. 'Dit theater is niet voor de elite, dit is iets voor en door de bewoners.' De voorstellingen die aan de opening vooraf gingen waren allemaal zo goed als uitverkocht. Het programma is tot en met december met drie tot vier voorstellingen per week behoorlijk volgelopen.

Theaterdirecteur Ernestine Convallius is dan ook 'niet somber', al is de exploitatie nog lang niet sluitend. 'We hebben in de aanloop wat tegenslag gehad. De oplevering duurde wat langer dan voorzien. Het blijkt ook dat we een zakelijk leidend nodig hadden om huurders te werven. Die is er nu. We hebben al heel wat offers uitstaan.' En aan de nabijheid van de verlaagd opvang telt ze niet zo zwaar. 'We zijn al wezen praten om mogelijke overlast voor te zijn. Het gebruikersoverleg, nou ik het. 'Ze vond het

inspirerend: misschien groeit er uit de verhalen nog wel eens een voorstelling.

Beneden neemt de cast van *Home-run - catch me if u can* strandend een staande ovatie en bloemen in ontvangst. Dit is *the real thing*. Convallius verwacht dat ook professionele artiesten graag zullen komen. Dit is een heel ander publiek dan ze gewend zijn. Hier sta je niet snel voor je eigen parochie te preken. Dat maakt het wel zo spannend. Ik heb meegemaakt dat er een comedian grappjes maakte over Maxima. Nou, daar is men hier niet van gediend. Ze houden van haar. Het bleef doordial in de zaal.'

Bijlmer Parktheater, Anton de Komplein 240, Amsterdam. Opening vanavond om 20 uur door minister Plasterk van Cultuur. Zaterdag 10 en zondag 11 oktober presentaties en voorstellingen. Bijlmerparktheater.nl

Het ellipsvormige Bijlmer Parktheater van architect Paul de Ruiter.

Overdag een kantoor, 's avonds een feestpaleis

Het Bijlmer Parktheater is overdag niet makkelijk te vinden. Het staat beschieden, beschut gekleurd, verscholen achter barakken en buidolizers. Een statige entree ontbreekt, een fiere naamsaanduiding af afwezen en de gestalte van het gebouw - twee ellipsvormige schijven die net ten opzichte van elkaar verschoven zijn - doet eerder denken aan een paviljoenachtig kantoor. 'S Avonds is het anders: dan worden de grauw gewijs opgelicht door kleurrijke ledlampen die, rondom langs de dakrand stralen. Dan drukt het als een feestelijk middelpunt alle mistroostigheid van de omgeving weg.

De twee 'gezichten' - paviljoen en feestpaleis - weerspiegelen precies de

dubbel functie van het bouwwerk. Het overgrote deel bestaat uit kantoren en studio's van allerlei theatermakers, vooral voor de jeugd, zoals het bekende circus Elieboog. Mooie, lichte ruimten zijn dat allemaal, soms een beetje klein maar er valt goed te werken. Zelfs de zaal, het hart van het gebouw, is overdag een goed gezuiverd reptiëlokaal, waar via hoge ramen daglicht binnenkomt.

'S Avonds is het een echt theater, en architect Paul de Ruiter is er wonderwel in geslaagd om daarvan bij zo'n klein budget toch iets te maken. De ellipsvorm past bijvoorbeeld perfect bij de plek: midden in het toekomstig Bijlmerpark, pal langs het water, daar hoort een vorm bij die aan alle kanten sierlijk is. Een houten gevel

Met kleurrijke ledlampen drukt het paviljoen als feestelijk middelpunt alle mistroostigheid van de omgeving weg.

bleekte te duur, daarom is voor stalen gipslaafte gekozen. Maar houten lamellen, dwars erop, verhullen nog aardig dat dit lapwerk is. De verschoven ellipsen zijn een slimme vondst. De bovenste vormt een luifel, precies boven de hoofd-

gang. Deze is aan de onderkant met hout bekleed dat zich binnen voortzet als 'aankleding' die, met vrolijke vloerschilderingen van René Tosari, de halfover nog enige allure geeft. Verder is het hier soberheid troef.

De zaal daarentegen is rijk en prachtig, terwijl ook dat geen sinecure was door tegenstrijdige eisen. Circus Elieboog wou een ronde zaal, de theatermakers een rechthoekige. Verder moest het podium geschikt zijn voor trapweersleiders maar tevens voor 'gevoen' tonen. Na workshops met toekomstige gebruikers werd de oplossing bedacht: een simple doos, met een podium dat extra breed wordt als de coulissen zijn opgeheven. Dan worden, op het zijtonel, halfronde tribunes uitgeklapt: een

circuspiste. In combinatie met de steile hoofdtribune lijkt het Bijlmer Parktheater dan een heus mini-Carrié.

En ding is reuzejammer: in toonstand is de zaal piepklein. Uitbreiden kan niet, er is ruimte voor loges noch balkons. De toeloopt echter dagelijks toe - gevee wonder bij zo'n bruinend stadsdeel. Jörgen Raymann stond hier al, de zaal had makkelijk drie keer kunnen worden uitverkocht. Een hooploos gemiste kans.

Hilde de Haan

Bijlmer Parktheater, Ontwerp: Architectenbureau Paul de Ruiter. Beeldende kunst: René Tosari